

ניצוצי חיזוק ואמונה
מאוצר שיחותיו ומכתביו של הגאון הצדיק
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

המנוחה החיה

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגיחין טבין
שנשמעו מפ"ק הגה"צ מורינא שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

נתזו דמעוות מעיני הבעש"ט

מורינא שליט"א אמר: בספר בעש"ט על התורה (פרשת קדושים מקור מים חיים אות יב) איתא ענין נפלא וז"ל שם: ב'שבחי בעל שם טוב' (עמוד פ"ב) איתא שפעם אחת שבת הבעש"ט בק"ק אליק אצל הפרנס חודש דשם, ובשבת במנחה הלך הפרנס חודש לבית הכנסת לשמוע דרשה מדרשן אחד אורח, והמתין עליו הבעש"ט בסעודה שלישית עד שיבוא מבית הכנסת, ובתוך כך שמע שהדרשן מלשין על ישראל, ורגז הבעש"ט ואמר למשרת שלו שילך ויקרא את הפרנס חודש לביתו, והמשרת גילה לכמה אנשים שרגז הבעש"ט על הדרשן, וראה הדרשן שהעולם נשמטים אחד אחד ופסק מלדרוש, וביום מחר בא הדרשן להבעש"ט ונתן לו שלום, ושאל אותו מי הוא, ואמר אני הדרשן, מפני מה רגז מעלתו עלי, וקפץ הבעש"ט ממקומו ונתזו דמעוות מעיניו ואמר: אתה תדבר רע על ישראל! תדע שבר ישראל שהולך כל היום על יומא דשוקא ולעת ערב נתחרד ואומר 'אוי לי שאעבור זמן מנחה', והולך בבית אחד ומתפלל מנחה, ואינו יודע מה שאומר, ואף על פי כן מדעזעעים שרפים ואופנים מזה! עכ"ל. (וכן הוא בס' מגן אברהם פ' בלק).

וסיום מורינא שליט"א: דער אויבערשטער האט זיך גארנישט גענארט כאשר בחר בישראל לעם סגולתו... כי 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' אשר אחר כל כך הרבה מכות ברוחניות ובגשמיות במשך כל כך הרבה שנים, עדיין אחזים ודבוקים בהש"ת (עיין תולדות בא אות ה), ומשתוקקים ומשתדלים לעשות רצונו ית' ולעבדו בלבב שלם, ולומדים ומחדשים דברי תורה בכל עת, מתחברים ספרים חדשים בכל זמן, וכמו שכבר חזה רבינו הק' את זה מקודם ואמר (ליקוטי מוה"ר סימן סא אות ה) וז"ל: כי יש כמה ספרים עכשיו, וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים, וכולם צריכים להעולם.

(שב"ק מקץ - חנוכה תשע"ד לפ"ק)

ארחמך ה'

בעת הקידושא רבא אמר מורינא שליט"א: בתהלים (יה, א' ד') "למנצח לעבד ה' לדוד אשר דבר לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומיד שאול". ופרש"י שם, כי דוד המלך בעת שכבר הזקין וכבר עברו עליו כל צרותיו ונצול מהם, אמר שירה זאת להש"ת - "ואמר ארחמך ה' חזקתי". ופרש"י שם ארחמך - אאהבך, כדמתרגם "ואהבת לרעך" (ויקרא ט"ו י"ח) 'ותרחם', ואפשר לומר בדרך אפשר, למה אמר דוד המלך דבר זה בלשון תרגום 'ארחמך', ולא אמר בלשון הקודש 'אאהבך', אלא כי סדר העולם כשרוצים לבטא את עצמו היטב ובחזק משתמשין בלשון אחר, 'איך בין אן אלט שטאט'דיגר' - [מירושלים העתיקה] וזכורני בעת שהיה אדם רוצה לבטות עצמו שהוא מרוצה מאד, 'און ער איז זייער שטארק צופרידען' (והוא מאושר עד לאמוד), היה אומר בלשון אראביש אני 'מאבסוד', ולא היה די לו לומר 'אני מרוצה', וכן בעניינים שליליים היו משתמשין לבטא עצמם באראבי"ש, על כן דוד המלך רצה לבטא גודל עוצם אהבתו להש"ת, לא היה די לו לומר אני אוהבך ה', אלא אמר בלשון תרגום "ארחמך ה'".

(שב"ק ויצא תשע"ד לפ"ק)

לאור הזמן

שואגים הושענה

שבת אחת בימי הספירה השתתף בעת רעוא דרעוין אחד מחסידי גור, ולאחר מעריב וספירת העומר שאל למורינא שליט"א: למה מאריכים ושואגים כל כך בספירת העומר, הרי ישנם עוד כמה מצוות, ומה כל הרעש עם ספירת העומר...

ענה מורינא שליט"א בהתלהבות: 'עס קומט יעצט א זומער' [ימי הקיץ ממשמשים ובאים], 'אז מען וועט זיך אויסשרייען כולי האי ואולי וועט מען זוכה זיין - צו זיין ריכטיג אפגהיטן! [אם נשאג בכל הכוח כולי האי ואולי נזכה להיות שמורים כדבעי!].

'וירא מנוחה כי טוב'

למה 'ויט שכמו לסבול'?

אדם אחד אמר להגאון החזון איש זי"ע 'ווארט' נפלא שמבטא את התמסרותו לתורה (הובא בספר מעשה איש ח"ז), דהכתוב אומר (בראשית מט, מ"ו) "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול", וכתוב אומר דרשני והוא סתירה מיניה וביה, כי אם 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה' - שמנוחה דבר טוב הוא, הרי הסברא אומרת שיהיה 'ויט למנוחה', ולמה אם כן גמר אומר דכיון שראה את המנוחה כי טוב הוא הגורמת לו 'ויט שכמו לסבול' - להטות שכמו לעבודה ולסבול? אויב מנוחה איז גוט פארוואס גייסטו האראווען?

אלא הכוונה הוא בהקדם ההתבוננות מה היה הגנאי של קין ומאיך השבח של הבל, כי הלא הבורא ב"ה נותן ומעניק לאדם כל מה שהוא צריך, עצם חיותו בא ממנו ית', ועתה כאשר אתה מקריב לפניו קרבן, מן הראוי שתקריב לפניו מן המיטב ומן העידית, להראות שאכן אתה מכיר בכך שהוא נותן לך הכל; שהוא מחיה אותך בכל עת ורגע; שהוא נותן לך כל נשימה ונשימה!

קרבן מן הטוב ביותר

וכמו שמצינו אצל יעקב אבינו כאשר קיים את נדרו שנדר בהליכתו לחרן שאם יחזור בשלום יסך שמן על המצבה, ומובא במדרש (רבה, וישלח עה, ט"ז) שכאשר חזר בשלום בעושר רב הוא ניסך כל כך הרבה שמן שכל מי שיכול למדוד מי ים כנרת, הוא יודע כמה ניסוכין של שמן יצק יעקב על האבן אשר שם מצבה בבית א-ל!

כי אמר בלבו 'אה, רבונו של עולם! בהליכתי הלכתי ריקם, ועתה אני חוזר עם שנים עשר שבטים, כלל ישראל מתחיל להיבנות, אה! וכי עתה אתקמץ ואתצמצם לפניך?' והלא ברגע אחד ביכלתו ית' לקחת בחזרה את כל העושר הזה...

אשר על כן הוא ניסך להש"ת שמן רב מאוד, להראות שאכן הוא מכיר בחסד הנפלא שעשה עמו ואינו מצמצם בהקריבו לפניו!

אך קין הקריב קרבן 'מזרע פשתן' מהגרוע שבתבואותיו - וכי לפניו ית' אתה מתצמצם? מאיך, הבל שהיה רועה צאן הקריב ממיטב צאנו "והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבון", את הטוב ביותר אני נותן ומקריב לו! רבונו של עולם אני נותן לך מהטוב ביותר! ב"ה שאני יכול להודות לך! [רבונו של עולם איך געב דיר! ברוך אני איך קען דאנקען דעם אויבערשטן!].

כל שבט היה חידוש בעולם!

ובספר חסד לאברהם (מעייני ד, נהר י"ג) כותב, שכל שבט היה 'חידוש' בדבר אחד שלא היה דוגמתו בעולם, כל אחד היה חידוש בעולם! 'יששכר' היה לו ראש חריף ועמוק ביותר מכל העולם; 'לוי' היה המנגן הגדול ביותר בעולם; 'יהודה' היה הדבר הגדול ביותר בעולם; 'זבולון' היה הסוחר הגדול ביותר בעולם; וכן הלאה, וכאשר יעקב אבינו היה נצרך לדבר מה, היה פונה לשבט המיוחד לדבר זה, אם היה צריך לדבר מסחר היה שולח את זבולון, כאשר נצרך דבר מה בזרזות - שלח את נפתלי, אם היה צריך לניגון - ציוה ללוי הממונה על כך, הכל היה לו, וכמו כן כאשר היה צריך להתעמק ולעיין היטב בדבר עמוק, היה לו את יששכר שהיה עמקן ביותר בעולם כאמור.

המנוחה כי טוב - אני מקריב לפניו!

ובכן, יששכר ברוב עמקותו התבונן מהו הדבר היקר והטוב ביותר בעולם, והגיע למסקנא ש'מנוחה' היא הטוב והמובחר בעולם כולו, ואשר על כן 'ויט שכמו לסבול' - המנוחה הזאת אני חפץ להקריב להש"ת! הדבר הטוב ביותר אני רוצה לתת לפניו ית'!

כאשר החזון איש זי"ע שמע את המימרא הזו הוא נהנה עד לאמוד, הלא הוא היה ממש יגע בתורה במלוא מובן המילה, דרכו היה שהתייגע בלימוד התורה עד כדי אפיסת הכוחות ממש! הוא השאיר לעצמו כוח מועט ממש רק כדי שיוכל להגיע למיטתו לנוח מיגיעתו הרבה... והיה זה 'ווארט' מותאם ומיוחד בשבילו...

יפות ובשלוות הנפש וטוב לב ננסך בהם רוגע ומנוחה, וב"ה זכו לגמור את השידוך בשלוות ומנוחת הנפש.

*

שאלה: אברך כולל שמצב הפרנסה מכריחו לצאת מן הכולל לעבוד, ויש לו שתי אפשרויות, האחת היא לפי רוחו, ואילו השניה אינה לפי רוחו כל כך, אך בשניה יהיה לו יותר עת לתורה ולתפילה.

תשובה: צריכין לילך לעבודה מה שהקב"ה הזמין לו לפי רוחו, **און שפעטער זיך שטארקן אויף תורה און תפילה ווי מער** [ואח"כ להתגבר בתורה ובתפילה יותר ויותר].

ג.ב. מכאן הקריאה יוצאת לכל אשר נפשו איתנה להעלות שאלה על שולחן מלכים, לשלחו למכון ובס"ד יעלה ויבוא על שולחן מורינו שליט"א, והתשובות יתפרסמו במדור זה.

שאלה: האיך ממשיכן האורות ימי החג לכל ימות השנה. תשובה: ע"י תפילה, להתפלל על זה גופא, לזכות להמשיך את האורות של החג הלאה, **'סאיז דא שיינע ליקוטי תפילות אויף דעם'** [יש 'ליקוטי תפילות' נאים ע"ז].

*

שאלה: מה התכלית של ימי הספירה, האם עיקר האבילות על מיתת תלמידי רבי עקיבא, או יותר מזה.

תשובה: 'דרך ארץ קדמה לתורה' (ויקרא רבה, פ"ט פ"ג), וימי הספירה מיוחדים הם לעבוד על עבודת המדות, לכבד ולקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, 'דער רבי האט אזוי פיל גערעדט וועגן מחיה זיין א אידן' [רביז"ל הרי דיבר רבות אודות להחיות יהודי אחר], **'אמאל קען מען מיט 'איין' גוט ווארט מחיה זיין א מענטשן'** [לפעמים יש שאפשר להחיות יהודי ע"י דיבור אחד בלבד].

פעם אחת הייתי על אם הדרך ונגשו אלי אב ובנו ובקשו ברכה, ברכתי אותם בסבר פנים יפות ובטוב לב, ולאחר זמן מצאתי את האב ואמר לי שאז היו בדרם לגמור שידוך עם בנו, והיו בבהלה וטרופת המח, **וע"י הברכה שקבלו בספר פנים**

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א לאור הזמן והפרשה

י"ב"ה יום א' לסדר כי תבא אלול תשל"ב
פעיה"ק ת"ו בב"א

באגרתך אתה מזכיר שצריכים לאחוז בשורש השרשים, שהוא האמת. ותיכף נזכרתי שאם היינו רואים את האמת - כמה דבקות וכמה חיות היה נובע מאתנו.

זה מה שכתב רבינו הקדוש בסימן נ"ד בביאורו את מאמר אבא שאול (נדה כד ע"ב): פעם אחת נפתחה מערה מתחתי - 'מערה' בחינת דבקות המרומז בלשון הפסוק (מלכים א', ז' לו) **'קמער'** 'מתחתי' מרמז על אמת, בחינת **'אמת מארץ תצמח'** (תהלים פה יב). בא וראה איזה נועם של אמת גילה רבינו במאמר 'אבא שאול' הזה.

למדתי עכשיו בספר ישע"י (מו, יב) **'שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה'**, ופירש"י, 'אבירי לב' - שישאל הם אבירי לב, אשר אמצו לבבם בין העכו"ם להדבק בהקדוש ברוך הוא. 'הרחוקים מצדקה', פירש"י, אשר ארכו להם הימים ולא הראה להם שום צדקה וגאולה. ועתה מסיים הפסוק: **'קרבתי צדקתי לא תרחק ותשיעתי לא תאחר ונתתי בציון תשועה לישראל תפארתתי'** (שם ג). וזהו כל סוד קדושת ישראל, להיות אביר לב באמונה בה' ובתורתו ובצדיקו.

והנה רבינו הקדוש כתב בספר המידות (הצלחה יט) **"על ידי אמונת חכמים בא הצלחה"**. כי לכאורה הלא על כל אחד מישאל ראוי להיות דבוק בהשם יתברך ובתורתו הקדושה, ככל הצדיקים האמיתיים, כי התורה הרי ניתנה לכולם,

1. ספר אוסף מכתבים ח"א מכתב נ"ו.

לאנשים נשים וטף. ולכן חסד גדול עשה השם יתברך, שגילה לנו סוד נפלא, שעל ידי אמונת חכמים - "כל המחובר לטהור טהור" (כלים יב ב'), כמובא בכל ספרי תלמידי הבעל שם טוב זי"ע, והצלחת נפשנו היא זו, כי על ידי זה שאנו דבוקים בנפש הצדיקים, הרי שלמות אמונתם - אמונתנו, ודעתם הקדושה - דעתנו.

ומובא בכתבי האריז"ל (פרי עץ חיים) הטעם שצריכים לקבל קודם התפילה המצוה של **'ואהבת לרעך כמוך'** (ויקרא יט, י"ח) - כי **"כל איש אשר בו מום לא יגש להקריב"** (שם כא כ"א) ואם כן איך נוכל לגשת לתפילה שהיא כקרבן (ברכות כו ע"א, 'ונשלמה פרים שפתינו') בשעה שאנו יודעים שמכף רגל ועד ראש אין בנו מתום (וכמובן מדברי רבינו הקדוש שמוא בספר המדות (אמונה כב) "הפשע של אדם מכניס כפירה לאדם" - כי כל פגם נוגע להמוח), ואם כן הלא גם האמונה נפגמת, ובאיזה אנפין ניעול קדם מלכא, אלא שעל ידי אהבת ישראל נקשר עם הקדושה שבכל אחד מישאל, ומה שחסר בו, נשלם על ידי התקשרותו בקדושתו של אהיו. וכל פגם באמונה שחסר בו, נשלם על ידי שמבטל את דעתו לשלמות הדעת שברעהו, ונמצא שהוא שלם בתכלית. כך הבנתי מכמה מקומות מהאר"י שמדבר מענין הנ"ל.

וזה ממש ענין של התקשרות באהבה לצדיקים, שאנו מתפללים ומזכירין את שמו יתברך לא על-פי דעתנו החלושה, כי אם על דעת אמונתו הקדושה של הצדיק, ועל ידי זה אמונתנו ברורה וצלולה ותפילתנו זכה.

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

החינוך הכי טוב הוא איך שהאבא והאמא מתנהגין!

והחטאים שעשה מיום הוולדו, וכן את כל הכסלויות והטעויות שאי פעם עשה, הכל העלה על מחשבתו בעת שהיה לו איזה חשש התנשאות, וכן גירש מעצמו כל מחשבות גאות, וכן הצליח להסיח דעתו מכל הכבוד והתהילה מסביב, והיה בטל ומבוטל לה' אלקיו, כי רק לו ית' הכבוד והתהילה.

עניו מכל אדם

מורינו שליט"א סיפר: בשנות בחרותי כאשר היתה מלחמת תש"ח בתוקפו, היתה הישיבה (בית אברהם ד'סלאנים) בשכונת בית ישראל, והיה הראש ישיבה הגאון רבי שלום נח (הנתיבות שלום) זצ"ל מסתפק רבוץ אם להעביר את הישיבה ולקבעה במקום אחר, כיון ששם היה סמוך ונראה לשדה הקרב בין הערבים והציונים, וזכורני שפעם אחת פתח רבי שלום נח ספר נ"ך ונפתח בפסוק **'ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהול'**, והבין מזה שאין לשנות מקום.

אמנם תקופה אח"כ בעת שחידשו את הישיבה העבירו את הישיבה ל'ברוידערס הייזער' שהיה מהלך דרך מבית ישראל לשם, ובכל יום התלויתי את הראש ישיבה מביתו במאה שערים בדרכו אל עבר הישיבה, והיטב מונח בזכרוני איך שהיה דיבר אלי על הדרך **'מיט אזא חבר'שקייט מיט אזא ליבשאפט'** [בידידות וחברות ובאהבה רבה], **אשר כל זו לא יתכן בלתי ענוה 'אדורך און אדורך'** [ענוה שלימה בפנימיות הנפש].

פניני הסיפור

מעשיות ועובדות מחכימות מאוצרו של מורינו הגה"צ שליט"א מסודר על פי נושאים

ענוה (ב)

תמים ענוותן ושפל ברך

מורינו שליט"א סיפר: החסיד רבי אליהו ראטה זצ"ל (שאבדלחט"א היו לי קשרי ידידות עמו) מחסידי קמאי דירושלים, סיפר לי שהאדמו"ר הק' רבי גדלי' משה מזוועהיל זי"ע, שהיה צדיק תמים ונשגב, התהלך בקביעות עם שברון-לב ורגשי אשמה שמא הממון שנותנים לו לפדינות יש בו 'אבק גזל'. ותמיד בטרם נתנו לו פדיון היה אומר, ידוע תדעו כי פדיונות היו לוקחים אבותי הגדולים והקדושים, כי הם היו בעלי מופת, ואילו הממון הניתן לי אינו אלא בתורת נדבה. וכאשר שכח פעם להתנות נתאי זה עם הנותן - כבר לא תקע באותו ראש השנה את התקיעות, מחשש שיש בידו אבק גזל, ורק לאחר שקראו לאותו אדם וביקש מחילתו והלה מחל לו, נתרצה לתקוע. עד כדי כך הגיעה תמימותו ושלמותו של אותו צדיק קדוש עליון.

ומלבד תמימותו היה גם כן ענוותן ושפל ברך שאין כמוהו. וכאשר אנשים נדחפו סביבו בשולחנו הטהור שערך, כגון בסעודה שלישית, וכן כאשר הגיעו אליו גדולי ישראל אדמור"ם ורבנים, אזי כדי להינצל מחשש מחשבת התנשאות, היה מעלה על מחשבתו את כל העוולות